

METSÄNEUVOSTON KOKOUSMUISTIO 3/2016

Aika: 7.9.2016 klo 9.30–11.30

Paikka: Malmgårdin kartano

Osallistujat:

Kimmo Tiilikainen, MMM / YM, pj.

Mika Aalto, TEM

Ari Eini, Suomen metsäkeskus

Juha Hakkarainen, MTK r.y.

Tapio Hankala, Metsänhoitajaliitto ry

Pentti Hyttinen, Metsähallitus

Maria Isolahti, Suomen 4H-liitto

Anne Rautiainen, Suomen Latu ry

Marja Kokkonen, MMM

Jari Kostama, Energiateollisuus ry

Timo Leppä, Kemianteollisuus ry

Kari Perttilä, Sahateollisuus ry

Liisa Mäkijärvi, Suomen Metsäsäätiö

Juha S. Niemelä, MMM

Leena Paavilainen, Luonnonvarakeskus

Tauno Partanen, Suomen riistakeskus

Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto ry

Tiina Ryttilä, Suomen Metsäyhdistys ry

Tarja Pukkio, Avestia

Oy/Puuteollisuusyrittäjät ry

Liisa Rohweder, WWF Suomi

Tomi Salo, Metsäteollisuus ry

Maarit Loiskekoski, YM

Esko Juvonen, MMM

Katja Matveinen, MMM, sihteeri

Asiantuntijat:

Jukka-Pekka Kataja, MMM

Iina Bister, MMM

Liisa Tyrväinen, Luke

Matti Seppälä, Suomen metsäkeskus

Saara Lilja-Rothsten, Tapio Oy

Petra Niskanen, Metsähallitus, luontopalvelut

Metsäneuvoston työvaliokunta:

Taneli Kolström, Luke

Matti Mäkelä, MMM

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 9.37. Hän kiitti isäntää mielenkiintoisesta Malmgårdin tilan esittelystä ja toivotti onnea eteenpäin.

2. Metsäneuvoston edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1).

3. Ministeri Tiilikaisen ajankohtaiskatsaus

Ministeri Tiilikainen kertoi ajankohtaiskatsauksessaan edellisellä viikolla päättyneestä budjettiriihestä. Metsiä koskevien momenttien osalta budjettiesitys noudattaa kehystä. Monien toivomaa lisärahoitusta METSO-ohjelmalle ei ole sisällytetty ensi vuoden budjettiin. Biotalous ja puhtaat ratkaisut -ministeriyöryhmä käsitteli kesäkuussa biodiversiteettistrategian ja sen toimintaohjelman väliarviointia, missä yhteydessä päätettiin selvittää mahdollisuuksia METSO-rahoituksen vahvistamiseen. Osana budjettia päätettiin myös ensi vuonna voimaan tulevista yrittäjyyttä ja työllisyyttä koskevista veroratkaisuista.

Metsätilojen nuoremmille sukupolville siirtymistä vauhdittavan metsälahjavähennyksen yksityiskohtia muutettiin budjettiriihen yhteydessä niin, että se koskettaisi suurempaa osaa metsänomistajista. Arvottamislain kautta muodostettava raja-arvo laski 40 000 eurosta 30 000 euroon ja verohyötyä määrittävää kerrointa hieman nostettiin. Noin 29 % puhtaista metsätiloista ylittää kynnyksarvon, mikä vastaa 60 %:ia pinta-alasta. Eduskunnan odotetaan käsittelevän esitystä syksyn aikana. Tavoitteena on metsänomistajakunnan nuorennusleikkaus, metsäomaisuuden siirto nuoremmalle polvelle ja metsätilarakenteen parantaminen; kaiken kaikkiaan siis yrittäjämäisen metsätalouden edistäminen.

EFI:n rahoitusta vahvistetaan miljoonalla eurolla. Tavoitteena on, että metsäinstituutti olisi entistä vaikuttavampi toimija eurooppalaisessa metsäkeskustelussa. Rahoituksen vahvistaminen parantaa EFI:n toimintaedellytyksiä ja kykyä vastata odotuksiin.

Ns. pyöreä pöytä kokoontui 26.8.keskustelemaan metsien käytön kestävydestä. Monimuotoisuuden turvaamisen keinojen paletissa erityisen tärkeää on metsien suojelun lisäksi se, mitä tapahtuu talousmetsissä.

Tarkoitus on uuden kansallispuiston perustamisen lisäksi käynnistää Suomen 100-vuotisjuhlavuonna kampanja, johon kansalaisten on mahdollista osallistua perustamalla yksityinen suojelualue. Tavoitteena on suojella sata hehtaaria joka maakunnasta. Valtio tulee vastaan tuplaamalla kampanjassa kertyneen pinta-alan. Jonkinlainen yläraja valtion osallistumiselle tulee olemaan; tavoitteen asetanta kertonee volyyymistä. Kampanja koskee yksityisiä metsänomistajia. On keskusteltu myös siitä, miten metsää omistamattomat voisivat osallistua kampanjaan lahjoittamalla rahaa metsien suojeluun. Valmiita ratkaisuja ei ole, mutta keskusteluja säätiömuotoisesta toiminnasta jatketaan.

Talousmetsien luonnonhoidon osalta on hyvä meininki. Monimetsä-hankkeesta kuullaan tarkemmin tässä kokouksessa. Metsäteollisuus on käynnistänyt oman metsäympäristöohjelman ja WWF metsähaasteen. Tarkoitus on, että käytännön metsätaloustoimissa voidaan ottaa metsäluonto entistä paremmin huomioon. Tässä kokouksessa käsitellään myös Luken ja SYKE:n tekemää metsien käytön kestävyttä koskevaa selvitystä.

Kaiken kaikkiaan ministeri Tiilikainen totesi olevansa tyytyväinen keskusteluun pyöreässä pöydässä. Taloudellista tilannetta ei ole jääty voivottelemaan, vaan katsotaan keinoja, mitä voidaan tehdä omin toimin ja valistuksen keinoin.

Keskustelussa tuotiin esille, että yrittäjämäisen metsätalouden kehittämisessä tilakokoproblematiikka on jäänyt katveeseen. Kysymys kuuluu, mahdollistavatko metsätilamarkkinat aktiivisten ja kasvuhakuisten, mutta pienehköjen yrittäjien liiketoiminnan kasvun. Metsätilamarkkinoille tarvittaisiin lisää tarjontaa. Kuolinpesiä on 10 % yksityismetsien pinta-alasta, ja ne ovat mukana kestävien hakkuumahdollisuuksien laskennassa, mutta päätöksenteko metsätalouden toimenpiteistä on haasteellisia. Esitettiin tarkempaa paneutumista kuolinpesäkysymyksiin.

Ministeri vastasi koskien huolta metsätilamarkkinoiden toimivuudesta, että markkinoilla on metsätiloja, mutta niiden hinta on sitä kovempi, mitä pienemmästä palstasta on kyse. Tilakokoa on hankala kasvattaa kannattavasti niiden kautta. Ministeriössä ollaan vakavasti kuolinpesäproblematiikan kimpussa.

Kysyttiin metsävaratietojen julkisuudesta. Ministeri vastasi, että komission pyytämät vastaukset ympäristötietoa koskevan lainsäädännön toimeenpanosta ovat työn alla. Toimijoiden kanssa haetaan ratkaisua, joka täyttäisi lainsäädännön vaatimukset, muttei sotkisi markkinoita ja palveluiden digitalisointia.

Kiitettiin MMM:öä ja virkamiehiä Otso metsäpalveluita koskevasta ratkaisusta liittyen Otson irtautumiseen Suomen metsäkeskuksesta. Asia on koko metsäalan kannalta merkittävä. Ministeri totesi, että Otson liiketoimintojen myynti ja asian saattaminen tältä osin pakettiin on hieno juttu. Selventää varmasti tilannetta eteenpäin.

Kysyttiin, missä mennään energia- ja ilmastopolitiikassa ja miltä seuraavat vuodet näyttävät. Tämäkin on iso kysymys metsäalan kannalta. Ministeri vastasi, että ilmastopolitiikan ja metsien muodostama kokonaisuus on tärkein EU-kysymys ympäristöministerin tontilla, ja tärkeä myös maatalousministerin kannalta. EU-tasolla lyödään lukkoon suuntaviivoja noin 15 vuodeksi eteenpäin. Komission esityksessä on sekä hyvää että huonoa. Esityksen perusrakenne on hyvä. Päästökaupan puitteissa alennetaan energiatuotannon ja teollisuuden päästöjä. Ulkopuoliseen taakanjakoon on maakohtaiset kiintiöt. Maankäytön sektorilla on omat tavoitteensa. Näiden välille on rakennettu erilaisia joustoja, joita pystyttäisiin komission laskelmien mukaan hyödyntämään noin 35 %. Omat laskelmamme päätyvät suurempiin prosentteihin. Oma aiheensa ovat nielut, joiden osalta laskentasääntöjä halutaan muuttaa siten, että luonnontiede vaikuttaisi enemmän ja politiikka vähemmän.

4. Ekosysteempipalveluiden tuotteistaminen -hanke, Saara Lilja-Rothsten Tapio Oy

Saara Lilja-Rothsten esitteli MMM:n rahoittamaa Ekosysteempipalveluiden tuotteistaminen -hanketta (liitteet 2a ja 2b).

Kysyttiin, onko ekosysteempipalveluiden tuotteistamisesta kiinnostuneiden omistamien metsien pinta-alaa verrattu ei-kiinnostuneiden omistamien metsien pinta-alaan. Vastattiin, että keruutuotteet voivat olla tuotepaletissa mukana pientilallisillakin, mutta muiden kuin puuntuotannollisten ekosysteempipalveluiden volyymin kasvattamiseen tarvitaan isompi tilakoko. Silloin on myös mahdollisuuksia priorisoida eri ekosysteempipalveluiden tuotantoa. Aineistoa tullaan vielä analysoimaan lisää.

Hanketta pidettiin erinomaisena ja mielenkiintoisena. Ekomatkailulla on kasvavaa potentiaalia erityisesti globaalissa mittakaavassa ja se on keskeinen osa kestäväää biotaloutta. Matkailussa on työpaikkoja varmasti myös jatkossa. Tuotiin esille, että terveys on osa tämäntyyppisen matkailun markkinointia. Vastattiin, että Sipoossa aihetta esitellään juuri siltä kannalta.

Todettiin, että tällaista lähestymistapaa tarvitaan. Ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksista ja tuotteistamisesta on puhuttu vuosituhannen vaihteesta alkaen, mutta vain METSO-ohjelma on konkretisoitunut. Kysymys kuuluu, miten ekosysteemipalvelumalli saadaan sellaiseksi, että se toimii useimman kokoisille tiloille. Tuotiin esille, että kaavoituksessa pitää hakea win-win tilanteita.

Tuotiin esille, että 4H:ssa on tehty pian 90 vuotta ekosysteemipalveluihin liittyviä toimia koskien luonnontuotteiden välittämistä. Jokamiehenoikeuksien näkökulmasta kysymys kuuluu, tarvitaanko maanomistajalta lupaa keruutuotteisiin vai ei ja voisiko se olla yksi kauppatavara. Vastattiin, että keruuluvasta on ollut puhetta. Kun kyse on sopimuksellisuudesta, sopimusta voidaan räätälöidä. Oleellista on, että jokamiehenoikeuksien yli menevä toiminta vaatii sopimista.

Tuotiin esille, että selvitys pureutuu asian ytimeen, kun katsotaan metsänomistajien ansaintamahdollisuuksien monipuolistamista. Nyt on selvitetty tarjontaa, mutta seuraava vaihe olisi kysynnän selvittäminen. Matkailun sisällä luontomatkailu on kasvava ala; tämä tulisi kytkeä mukaan matkailun edistämiseen. Vastattiin, että myös yritys näkökulmaa on selvitetty. Hanketta on koko ajan toteutettu niin, että yrittäjäpuoli on ollut mukana. Viime vuoden tuloksia löytyy väliraportista.

5. Uudet keinot metsä- ja vesialueiden kestävä virkistys- ja matkailukäytön kehittämiseksi ja turvaamiseksi (VirKein) -hanke, Liisa Tyrväinen, Luke

Liisa Tyrväinen esitteli Uudet keinot metsä- ja vesialueiden kestävä virkistys- ja matkailukäytön kehittämiseksi ja turvaamiseksi (VirKein) -hanketta (liite 3).

Hanketta pidettiin mielenkiintoisena. Kysyttiin, onko ohjausryhmän virkamiesvetoisuudelle syytä. Vastattiin, että kyseessä on Valtioneuvoston tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvityshanke (TEAS) ja säännöt tulevat sitä kautta.

Todettiin, että yrittäjyyden saamiseksi kasvu-uralle tuotteen pitää olla kunnossa. Tämä tarkoittaa matkailijoille elämyksiä tuottavaa palvelutarjontaa sekä siitä kertomista. Digitalisaation mahdollisuuksia pitää painottaa enemmän. Palvelun tulee olla helppo löytää, varata ja ostaa. Vastattiin, että juuri tämä on selvä heikkous erityisesti luontomatkailussa. Digipalvelut on kuitenkin iso tehtävä, ja sitä tehdään muissa hankkeissa.

Tuotiin esille, että kysyntää ei ole ilman markkinointia ja myyntiä. Jos kysyntää halutaan lisää, se pitäisi kytkeä jo alkuvaiheessa markkinointiin ja myyntiin. Vastattiin, että Visit Finland panostaa markkinointiin. VirKein-hankkeen pienuudesta johtuen keskitytään keskeisiin kehittämiskysymyksiin.

Tuotiin esille metsätietojen mahdollisuudet puhuttaessa ekosysteemipalveluista sekä metsien virkistys- ja matkailupalveluiden kehittämisestä. Usein metsätiedon yhteydessä puhutaan metsätaloudesta. Metsätiedolla kuitenkin on monenlaista käyttöä, kun tiedot ovat yhdessä paikassa ja niiden käyttöehdoista on sovittu. Hakkuut eivät haittaa, jos tietää missä ne ovat.

Ministeri kiitti kommentteista ja hankkeiden esittelyistä. Hän totesi, että ekosysteemipalveluiden hyödyntämisen päätyminen osaksi kärkihanketta oli lähellä. Todettiin kuitenkin, että tietopohja ei vielä ollut niin hyvä, että tarvittavat toimet olisi osattu konkretisoida. Siksi hankkeelle on osoitettu TEAS-rahoitusta. Rahoituksen tarkoitus on palvella valtioneuvoston päätöksentekoa tällä vaalikaudella, ja hankkeet ovat useamman ministeriön yhteisiä selvityshankkeita. Selvityksen pohjalta voidaan päätyä rahoittamaan suurempia ja pidempikestoisia hankkeita, joihin sidosryhmät pyydetään mukaan. Täytyy muistaa myös, että konkreettisia kehittämistoimia yritysten kanssa on mahdollista tehdä ELY-keskusten ja maaseudun kehittämisohjelman tarjoamalla työkaluilla.

Ministeri toivoi virkistys- ja matkailukäytön kehittämisestä uutta ulottuvuutta biotaloudelle. Matkailu on kasvussa, myös Metsähallituksen osalta. Hyvä vire on päällä. Hallituksessa tehdään asian edistämiseksi ministeriöiden kesken toimia poikkihallinnollisesti.

6. Talousmetsien luonnonhoidon tehokkaat ratkaisut: Monimetsä-hanke, Matti Seppälä, Suomen metsäkeskus

Matti Seppälä esitteli Monimetsä-hanketta (liitteet 4a ja 4b).

7. Luke-SYKE selvitystyö metsän käytön kestävydestä, Taneli Kolström, Luke

Taneli Kolström esitteli Luke-SYKE selvitystyötä metsien käytön kestävydestä (liite 5).

Keskustelussa tuotiin esille, että mallissa ei ole huomioitu sitä, että tuhopuita ei korjata. Todettiin, että lahopuu on asian ytimessä, mistä syystä Metsäteollisuuden ympäristöohjelmassa on mukana lahopuutoimintamalli. Tomi Salo toivotti sidosryhmät tervetulleiksi mukaan harjoitukseen.

8. Keskustelu kohdista 6 ja 7

Ministeri kiitti esityksistä ja avasi keskustelun kohdista 6 ja 7.

Todettiin, että suurin kestävä tarkoittaa puuntuotannollisesti suurinta kestävää hakkuumäärää. Sen laskemisessa on tietyt oletukset ja laskentakorkona on käytetty neljää prosenttia.

Tuotiin esille, että 100-vuotiaat metsät vähenevät. Esitettiin, että vanhat metsät jätettäisiin hakkaamatta.

Tuotiin esille, että vaikka lahopuun määrä nousi, kaikki skenaariot ovat kaukana luonnontilaisen metsän lahopuumäärästä, joten mikään skenaarioista ei olisi tavoiteltava lopputulos. Vastattiin, että esiteltyssä skenaariotyössä ei aseteta lahopuumäärälle tavoitteita. Tuotiin esille, että oikeasta tavoitteesta ei päästäne yksimielisyyteen. On kuitenkin tärkeä tietää faktapohjaisesti suunta, mihin ollaan menossa. Faktoja tarvitaan keskustelun tueksi.

Tuotiin esille, että luonnonhoidon taso näyttäisi paremmalta luontolaadun seurannan perusteella kuin metsänhoidon taso VMI:n perusteella. Toisaalta tuotiin esille, että 1990-luvun lopulla biodiversiteettiasiat olivat uusia ja mentiin parempaan suuntaan, mutta nyt on tapahtunut taantumista. Käytännössä luonnonhoidon taso ei siis ole hyvä. Jos puunkäyttöä lisätään, pitää laatua kestävyuden vuoksi nostaa.

Tuotiin esille, että hakkuiden vaikutuksia monimuotoisuudelle lieventävät keinot on kuvattu metsänhoidon suosituksissa. Keinot ovat tiedossa, ongelmana on niiden jalkautuminen. Monimuotoisuuden turvaaminen pitää saada toimimaan käytännön arjessa.

Todettiin, että pyöreän pöydän seuraava kokousajankohta 24.10. klo 11.30–13.30. Siellä käydään läpi laskelmien tulosta ja jatketaan keskustelua. Tarkoitus on tuoda keskusteluun myös hiilinielukyky, johon liittyviä laskelmia on tehty energia- ja ilmastostrategian valmistelun yhteydessä.

Ministeri kiitti esityksistä ja keskustelusta.

9. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

10. Seuraavat kokoukset

- 20.12. klo 14–16.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.27 sekä kiitti hyvästä keskustelusta ja esityksistä.